

baptisma est, habere non posse. Videamus enim si hæretici describuntur in Psalmo illo, ubi de filiis alienis ita dicitur: « Domine, libera me de manu filiorum alienorum, quorum os locutum est vanitatem, et dextera eorum dextera iniquitatis; quorum filii eorum velut novellæ constabilitæ, filiæ eorum ornatae sicut similitudo templi. Cellaria eorum plena, eruçantia ex hoc in hoc: oves eorum fœcundæ, multiplicantes in exitibus suis; boves eorum crassi: non est ruina maceræ, neque exitus, neque clamor in plateis eorum. Beatum dixerunt populum cui hæc sunt, beatus populus cuius est Dominus Deus ipsius¹. » Si ergo isti sunt filii alieni, qui in rebus temporalibus et abundantia terrenæ felicitatis beatitudinem ponunt, et divina præcepta contemnunt, videamus si non iidem ipsi sunt de quibus Cyprianus ita dicit, in se quoque transfigurans eos, ut de his se dicere ostendat, cum quibus sacramenta communicabat: « Dum viam Domini, inquit, non tenemus, nec data nobis ad salutem cœlestia mandata servamus. Fecit Dominus noster voluntatem Patris, et nos non facimus Domini voluntatem, patrimonio et lucro studentes, superbiam sectantes, et cætera². » At si isti baptismum et habere et tradere poterant, cur negatur esse posse in filiis alienis? quos tamen hortatur ut cœlestia mandata servando, missa sibi per unicum Filium, fratres ejus et filii Dei esse mereantur.

LXI. Victorius a Thabraca dixit: « Si licet hæreticis baptizare, et remissam peccatorum dare, quid illos, infamamus ut hæreticos appellemus.

LXII. Quid si alius diceret: Si licet iniquis baptizare, et remissam peccatorum dare, quid illos infamamus, ut iniquos illos appellemus? Quod huic responderetur de

¹ Psal. cxxlii, 2-11. — ² Epist. 11. ad clericos de precando Deo.

iniquis, hoc et illi respondeatur de hæreticis; id est, neque eorum esse baptismum quo baptizant, et non esse consequens ut quisquis habet baptismum Christi, etiam de peccatorum remissione securus sit; si hoc in sacramento tantum habet, nec veraci cordis conversione conversus est, ut dimittenti dimitteretur.

LXIII. Alius Felix ab Uthina dixit: « Nemini dubium est, sanctissimi consacerdotes, non in tantum posse humanam præsumptionem, quantum Domini nostri Jesu Christi adorandam et venerabilem majestatem. Memores ergo periculi, hoc quoque non tantum observare debemus, verumetiam ab omnibus nobis confirmare, ut omnes hæretici, qui ad sinum matris Ecclesiæ accurrunt, baptizentur; ut mens hæretica, quæ diuturna tabe polluta est, sanctificatione lavacri purgata in melius reformetur. »

LXIV. Fortassis iste qui in diuturna tabe purganda causam posuit, cur deberent hæretici baptizari, parceret eis qui in aliquam hæresim irruentes exiguo illic tempore fuissent, et cito correcti ad Catholicam inde migrassent. Deinde et ipse parum advertit, ita dici posse, ut iniqui omnes qui ad illam petram in qua Ecclesia significatur accurrunt, baptizentur, ut mens iniqua quæ extra petram in arena ædificabat audiendo verba Christi et non faciendo, sanctificatione lavacri purgata in melius reformetur: et tamen non fit, si jam baptizati sunt, etiam si probentur tales fuisse cum baptizarentur; id est, ut sæculo verbis et non factis renuntiarent.

LXV. Quietus a Buruch dixit: « Qui fide vivimus, obsequi his quæ instruendis nobis ante prædicta sunt, credula observatione debemus. Nam scriptum est apud Salomonem: « Qui baptizatur a mortuo, quid proficit

» lavatio ejus¹? » Quod utique de his qui ab hæreticis tinguntur, et de tingentibus loquitur. Si enim qui apud illos baptizantur, per remissionem peccatorum vitam æternam consequuntur, cur ad Ecclesiam veniunt? Si vero a mortuo salutis nihil accipitur, ac propterea cognito errore pristino, ad veritatem cum poenitentia revertuntur; uno vitali baptismo, quod in Ecclesia catholica est, sanctificari debent.

LXVI. Quid sit a mortuo baptizari, sine præjudicio diligentioris ejusdem Scripturæ considerationis, alibi jam diximus². Quæro autem cur hæreticos solos velint intelligi mortuos, cum Paulus apostolus generaliter de peccato dixerit: « Stipendium peccati mors³. » Et iterum; « Sapere autem secundum carnem mors est⁴. » Et cum mortuam dicat viduam, quæ in deliciis vivit⁵, quomodo non sunt mortui, qui sæculo verbis et non factis renuntiant? Quid ergo proficit lavatio ejus qui ab istis baptizatur: nisi quia et ipse si talis est lavacrum quidem habet, sed non ei proficit ad salutem? Si autem ille a quo baptizatur talis est, iste vero non falso corde ad Deum convertitur, non ab illo mortuo baptizatur, sed ab illo vivo de quo dictum est; « Ipse est, qui baptizat⁶; » quolibet corporaliter operante baptizet. Quod autem ait de hæreticis: « Si enim qui apud illos baptizantur, per remissionem peccatorum vitam æternam consequuntur, cur ad Ecclesiam veniunt? » Respondetur: Ideo veniunt, quia etiamsi Christi baptismum usque ad sacramenti celebrationem perceperunt, tamen vitam æternam nisi per unitatis charitatem non consequuntur: sicut nec illi malevoli et invidi, quibus non dimitterentur peccata, nec si adversus eos odium tenerent a quibus paterentur injuriam:

¹ Eccli. xxxiv, 30, juxta lxx. — ² Lib. 2. contra Parmenianum, cap. 10. — ³ Rom, vi, 23. — ⁴ Id, viii, 6. — ⁵ 1 Tim, v, 6. — ⁶ Joan, i, 33.

quia Veritas dixit: « Si non dimiseritis, nec Pater vester » dimittet vobis¹: » quanto magis cum eos oderant, quibus retribuenda mala pro bonis²? Nec tamen isti sæculo verbis solis et non factis renuntiantes, si postea corrigerentur, rursus baptizarentur; sed uno vitali baptismo sanctificarentur. Quod quidem in Catholica est, sed non in sola; sicut nec in sanctis solis, qui ædificati sunt super petram, et ex quibus unica illa columba perficitur³.

LXVII. Castus a Sicca dixit: « Qui contempta veritate præsumit consuetudinem sequi, aut circa fratres invidus est et malignus, quibus veritas revelatur; aut circa Deum ingratus est, cujus inspiratione Ecclesia ejus instruitur. »

LXVIII. Iste si convinceret eos qui diversa sentiebant, et hoc tenebant, quod etiam totus orbis postea Christiano concilio confirmatus obtinuit, ita consuetudinem sequi, ut contemnerent veritatem, hæc verba formidare deberemus: cum vero illa consuetudo et a veritate propagata et veritate roborata reperiatur, nihil in hac sententia pertimescimus. Et tamen si illi « Circa fratres invidi erant et maligni, aut circa Deum ingrati, » ecce qualibus communicabant, ecce quales diversa sentientes, sicut Cyprianus prædixit, a jure communionis non amovebant, ecce a quibus non polluebantur in conservatione unitatis, ecce quantum amandum sit vinculum pacis; ecce quid considerent qui nobis de prædecessorum Episcoporum concilio calumniantur, quorum charitatem non imitantur, et quorum exemplo considerato jure damnantur. Si consuetudo erat, sicut hæc sententia testis est, ut hæretici venientes ad Ecclesiam cum baptismo quod habebant susciperentur, aut hoc recte fiebat, aut mali bonos in unitate non maculant. Si recte fiebat, cur orbem terrarum quia sic recipiuntur accusant? Si autem mali bonos in

¹ Matth. vi, 15. — ² Psal, xxxiv, 12. — ³ Cant. vi, 8.

unitate non maculant, quomodo se a crimine sacrilegæ separationis excusant?

LXIX. Eucratius a Thenis dixit : « Fidem nostram, et baptismatis gratiam, et legis ecclesiasticæ regulam Deus et Dominus noster Jesus Christus suo ore Apostolos docens perimplevit, dicens ; « Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti¹. » Falsum ergo hæreticorum baptismum et iniquum a nobis pellendum est, et omni contestatione refutandum, de quorum ore virus, non vita ; nec gratia cœlestis, sed blasphemia Trinitatis exprimitur. Et ideo venientes ad Ecclesiam hæreticos integro et catholico baptismo baptizari debere manifestum est, ut a blasphemia suæ præsumptionis purificati, possint Spiritus sancti gratia reformari. »

LXX. Plane si non est baptismus Patris et Filii et Spiritus sancti nomine consecratus, hæreticorum deputetur, et iniquus a nobis omni contestatione refutetur : si autem hoc in eo nomen agnoscimus, melius verba Evangelica ab hæreticorum errore distinguimus, et quod in eis probum est approbamus, quod mendosum est emendamus.

LXXI. Libosus a Vaga dixit : « In Evangelio Dominus : « Ego sum, inquit, veritas². » non dixit, Ego sum consuetudo. Itaque veritate manifestata, cedat consuetudo veritati : ut etsi in præteritum quis in Ecclesia hæreticos non baptizabat, nunc baptizare incipiat. »

LXXII. Hic nihil ostendere conatus est quomodo sit veritas, cui debere dicit consuetudinem cedere. Plus tamen nos adjuvat adversus istos qui se ab unitate diviserunt, quod illam consuetudinem fuisse confitentur, quam quod eam veritati quam non ostendit, cedere oportere arbitrat. Illa est enim consuetudo, quæ si sacrilegos ad altare

¹ Matth. xxviii, 19. — ² Joan. xiv, 6.

Christi sine baptismi purgatione admittebat, et nullum bonorum in unitate polluebat, quicumque se ab eadem unitate, in qua nullorum malorum contagione pollui poterant, frustra separaverunt, manifestum sacrilegium schismatis admiserunt. Si autem per illam consuetudinem omnes polluti perierunt, de qua caverna isti sine originali veritate et cum calumniæ calliditate procedunt. Si vero recta fuerat consuetudo, qua sic suscipiebantur hæretici, relinquunt furorem, fateantur errorem ; veniant ad Catholicam, non ut retingantur sacramento baptismatis, sed ut curentur a plaga concisionis.

LXXIII. Lucius a Thebeste dixit : « Hæreticos, blasphemos, atque iniquos verbis variis decerpentes sancta et adorabilia Scripturarum verba, execrandos censeo ; et ideo exorcizandos et baptizandos. »

LXXIV. Et ergo execrandos censeo, sed non ideo exorcizandos et baptizandos. Ipsorum est enim figmentum quod execror, Christi autem sacramentum quod veneror.

LXXV. Eugenius ab Ammedera dixit : « Et ego hoc idem censeo, hæreticos baptizandos esse. »

LXXVI. Huic respondetur : Sed non hoc censet Ecclesia, cui Deus jam plenario etiam concilio revelavit, quod tunc adhuc aliter quidem sapiebatis¹ ; sed quia in vobis charitas salva erat, in unitate permanebatis.

LXXVII. Item alius Felix ab Amaccura dixit : « Et ipse secutus divinarum Scripturarum auctoritatem, hæreticos baptizandos esse censeo ; sed et eos qui se apud schismaticos baptizatos esse contendunt. Si enim secundum cautum Christi, privatus fons noster est, intelligant cuncti Ecclesiæ nostræ adversarii, quia alienus esse non potest, nec duobus populis salutarem aquam tribuere po-

¹ Philip. iii, 15.

test ille qui unius gregis pastor est. Et ideo manifestum est, nec hæreticos nec schismaticos aliquid coeleste suscipere, qui a peccantibus hominibus et ab Ecclesia extraneis audent accipere. Quando danti locus non est, utique nec accipienti prodest.

LXXVIII. Huic respondetur, Scripturas divinas nusquam præcepisse, ut hæretici apud hæreticos baptizati denuo baptizentur; sed multis locis ostendisse, alienos esse ab Ecclesia, omnes qui non sunt in petra, nec ad columbæ illius membra pertinent, et tamen baptizare et baptizari, et habere sine salute sacramentum salutis. Fons autem noster qui similis est fonti paradisi, quod etiam sicut ille extra paradysum profluat, jam satis dictum est: « Et quod duobus populis, id est, suo et extraneo, salutarem aquam tribuere non potest ille qui unius gregis pastor est, » concedo atque consentio. Sed numquid quia salutaris non est extraneis, ideo ipsa non est? Aqua enim diluvii constitutis intra arcam salutaris fuit, extra arcam vero mortifera fuit; eadem tamen fuit. Et multi extranei, id est, invidi, quos ex parte diaboli esse Cyprianus dicit et de Scripturis ostendit, velut intus videntur, et tamen nisi essent extra arcam, non morerentur per aquam. Tales enim baptismus, cum eo male utuntur, necat; sicut illis de quibus ait Apostolus, bonus odor Christi erat in mortem¹. Cur ergo non suscipiunt aliquid coeleste vel schismatici vel hæretici; sicut spinæ sive zizania pluviam, sicut ipsi qui extra arcam fuerunt, aquam de cataractis cœli venientem susceperunt quidem, sed ad perniciem, non ad salutem? Ideoque illud quod in ultimo posuit, « Quando danti locus non est, utique nec accipienti prodest; » non laboro refellere: quia et nos dicimus accipientibus non prodesse, cum in hæresi accipiunt

¹ Supra cap. 21. — ² 2 Cor. II, 16.

consentientes hæreticis; et ideo veniunt ad catholicam pacem atque unitatem, non ut baptismum accipiant, sed ut eis prodesse incipiat quod acceperant.

LXXIX. Item alius Januarius Muzulensis dixit: « Miror quod cum omnes confiteantur unum esse baptismum, non omnes intelligant ejusdem baptismi unitatem. Ecclesia enim et hæresis duæ et diversæ res sunt. Si hæretici habent baptisma, nos non habemus: si autem nos habemus, hæretici habere non possunt. Dubium autem non est, Ecclesiam solam baptismum Christi possidere, quæ sola possideat et gratiam Christi et veritatem. »

LXXX. Posset alius similiter dicere, et similiter non verum dicere: Miror quod cum omnes confiteantur unum esse baptismum, non omnes intelligant ejusdem baptismi unitatem. Justitia enim et iniquitas duæ et diversæ res sunt. Si iniqui habent baptisma, justi non habent: si autem justi habent, iniqui habere non possunt. Dubium autem non est, justos solos baptismum Christi possidere, qui soli possideant et gratiam Christi et veritatem. Hoc certe falsum est, illis quoque fatentibus. Et illi quippe invidi qui sunt ex parte diaboli intus positi, sicut dicit Cyprianus, atque apostolo Paulo notissimi, baptismum habebant: nec ad membra illius columbæ quæ in petra tuta est pertinebant.

LXXXI. Adelphius a Thasbalte dixit: « Sine causa quidem falso et invidioso verbo impugnant veritatem, ut rebaptizare nos dicant, quando Ecclesia hæreticos non rebaptizet, sed baptizet.

LXXXII. Immo vero modo non rebaptizat; quia nisi eos qui baptizati non sunt, non baptizat; quam consuetudinem anteriorem perfecta diligentius veritas etiam concilio posteriore firmavit.

LXXXIII. Demetrius a Lepti-minus dixit: « Unum

baptisma nos custodimus, quia Ecclesiae catholicae soli rem suam vindicamus. Qui autem dicunt quia haeretici vere et legitime baptizant, ipsi sunt qui non duo, sed multa baptismata faciunt: nam cum haereses multae sint, pro earum numero et baptismata computabuntur. »

LXXXIV. Huic respondetur: Si ita est, tot ergo numerentur baptismata, quot sunt opera carnis, de quibus ait Apostolus: « Quoniam qui talia agunt, regnum Dei » non possidebunt¹: » inter quae numerantur et haereses, et tam multa ipsorum operum intus tanquam in palea tolerantur, et tamen unum baptisma omnibus est, quod nullo iniquitatis opere violatur.

LXXXV. Vincentius a Thibari dixit: « Haereticos scimus esse peiores, quam ethnicos. Si conversi ad Deum venire voluerint, habent utique regulam veritatis, quam Dominus praeepto divino mandavit. Apostolis, dicens: « Ite, in nomine meo manum imponite, daemones expel- » lite². » Et alio loco: « Ite, et docete gentes, tinguen- » tes eas in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti³. » Ergo primo per manus impositionem in exorcismo, secundo per baptismi regenerationem, tunc possunt ad Christi pollicitationem venire; alias autem fieri censeo non debere.

LXXXVI. Ex qua regula dicat haereticos peiores esse quam ethnicos, nescio; cum Dominus dicat: « Si neque » Ecclesiam audierit, sit tibi tanquam ethnicus et publi- » canus⁴. » An etiam tali haereticus pejor est? Nihil resisto: non tamen propterea quia ipse homo pejor est ethnico, id est, gentili atque pagano, sacramentum etiam Christi si quod habet, vitiis ejus moribusque miscetur, et eadem permixtione corruptum perit. Nam et illi qui

¹ Galat. v, 21. — ² Marc. xvi, 17. — ³ Matth. xxviii, 19. — ⁴ Id. xviii, 17.

recedunt de Ecclesia, et fiunt haeresum non tantum sectatores, sed etiam conditores, si jam baptizati recedunt, cum secundum istam regulam peiores sint ethnicis, habent tamen baptisma: nam si correcti redeant, non accipiunt; quod si amisissent, utique acciperent. Potest ergo fieri ut aliquis pejor sit ethnico, et tamen in eo Christi sacramentum non solum sit, sed etiam non sit pejus, quam in homine sancto et justo. Etsi enim quantum in illo homine est, non ipsum servavit, sed animo et voluntate violavit; tamen quantum ad ipsum attinet sacramentum, et cum contemptore et repudiatore suo integrum inviolatumque permansit. Nonne Sodomitae ethnici erant, id est, gentiles? Peiores ergo erant Judaei, quibus Dominus dicit: « Tolerabilis erit Sodomis in die » judicii quam vobis⁵. » Et quibus Propheta dicit: « Jus- » tificastis Sodomam, id est, in comparatione vestra So- » doma justa facta est¹. » Numquid tamen ideo sacramenta divina quae apud Judaeos erant, talia erant quales ipsi erant; quae Dominus ipse quoque suscepit, et ad ea celebranda leprosos quos mundaverat misit², et ea Zachariae ministranti Angelus astitit³, eumque in templo sacrificantem exauditum esse nuntiavit? Haec eadem sacramenta et in bonis hominibus illius temporis erant, et in malis pejoribus quam sint ethnici; quandoquidem Sodomitis in malitia praelati sunt: et tamen illa sacramenta erant in utrisque integra atque divina.

LXXXVII. Nam et ipsi gentiles si quid divinum et rectum in doctrinis suis habere potuerunt, non improbaverunt sancti nostri, quamvis illi per suas superstitiones et idololatriam et superbiam, caeterosque perditos mores detestandi essent, et nisi corrigerentur, divino judicio puniendi. Nam et Paulus apostolus apud Athenien-

¹ Matth. xi, 24. — ² Ezech. xvi, 51. — ³ Luc. xvii, 14. — ⁴ Id. i, 11.